

La televiziune se dialoghează din ce în ce mai des. E normal. Dialogul este o formă dramatică — împrumutată din teatru — și, ca ca atare, un mod spectaculos de a comunica niște idei, fie ele cele mai banale și mai răsuflăte. În dialog, lucrurile capătă altă înfățișare, se arată în dialectica lor firească și câștigă mai ușor receptivitatea unui public înspăimântător de pretențios. Așadar, sînt invitați în studioul de televiziune trei economiști, sau trei scriitori, sau doi specialiști în agricultură, patru critici de artă, sau trei cineaști, sau cinci lingviști și așa mai departe... Și, de obicei, dialogul se desfășoară cam în felul următor:

— Apa, spune primul, este un compus hidrogenat al oxigenului.

— Este un lichid incolor, adaugă al doilea.

— Aș vrea să precizez, intervine al treilea, că este și inodor.

— Evident, completează redactorul de specialitate, apa nu are nici gust. Telespectatorii noștri au avut posibilitatea de a verifica.

— Colegii mei au dreptate, reia primul. Trebuie să arăt, de asemenea, că apa are punctul de fierbere la 100 grade Celsius.

Și dialogul continuă ca rostogolirea unui bulgăre de zăpadă care se mărește văzînd cu ochii, fără să întîmpine nici un obstacol.

Gîndiți-vă că acest soi de dialog se poartă în jurul unui fenomen artistic — care presupune și păreri diferite —, și că se adună trei-patru oameni ca să rostogolească bulgărele de zăpadă, cînd treaba ar fi putut-o face, cu mai mult folos, unul singur. De aceea, am rămas pur și simplu stupefiat cînd, într-un dialog pe marginea filmului *„Servitorul al lui Joseph Losey*, criticul Andrei Băleanu a îndrăznit să-i spună interlocutorului său: „Nu sînt de acord cu dumneata...”

...ȘI TELEZÎMBETELE

Mai demult, pe vremea cînd semna o cronică a televiziunii, Ion Băieșu i-a reproșat unui comentator de politică externă faptul că-și debita știrile și comentariile grav și încruntat, fără nici un zîmbet... Iar comentatorul a dispărut, nu știu din ce cauză, de la televiziune, apoi a revenit, tot fără zîmbet. Așa era el. Băieșu, ca scriitor, și-a permis să exagereze puțin...

Dar ce ne facem cu zîmbetele frumoaselor crainice de la televiziune, zîmbetele acelea trucate, neadevărate, neadevate? „Stimați telespectatori (zîmbet), urmează Fantezie pentru pian, cor și orchestră de Beethoven (zîmbet prelung), în interpreta-

rea orchestrei simfonice” (zîmbet suav) etc... Te aștepți ca, înainte de concert, să apară o super-reclamă pentru pasta de dinți „Super-Cristal”...

Și așa, preocupate de zîmbetul potrivit la locul nepotrivit, crainicele nici nu știu ce citesc pe hîrtie, pun accentele în frază unde nu-i nevoie, nu pun accentu unde e nevoie, lăsînd impresia că ar rosti un text necunoscut într-o limbă necunoscută. Fi-rește, sînt și excepții (Sanda Țăranu, Cornelia Rădulescu), dar am prefera ca *toate* telezîmbetele și *toate* teleaccentele să fie la locul lor.

D. S.

Experiența dovedește in-gratitudinea firii noastre, în a nedreptăți, deobicei, pe aceia, de a căror afecțiune sîntem siguri. Dacă ne punem cu îngrijorare problema publicului de teatru, — într-un moment cînd sălile de spectacol încep pe alocuri să-și piardă din solicitatori, — dacă discutăm cu apringere despre publicul cinematografelor — atunci cînd acesta, intoxicat uneori de producția mediocră și susține tranșant — și mai ales costisitor pentru casele producătoare — părerea, publicul televiziunii, continuă să rămînă prin forța lucrurilor, partenerul nostru devotat și statornic. Căci, vrea nu vrea, omul modern întors de la îndatoririle curente nu poate rezista tentației de a deschide la ceasul potrivit aparatul, pentru ultimele știri; el va urmări cu răsuflarea tăiată meciul echipei preferate, va însoți înfiorat echipajele cosmonautice prin spații și... în așteptarea plăcerii de a-și fuma ultima țigară în compania lui Ben Quick va mai înghiți probabil în răstimp cîteva emisiuni șleampăte și calpe.

Despre comoditatea gestului de a-ți bea cafeleuța într-un interior completat eventual de prezența vie a Marlynei Monroe și despre plăcerea — cu iz de sfidare chiar — de a o urmări în papuci de casă pe regina Angliei, acordînd un cocktail înalților ei demnitari, s-au mai scris biblioteci. Despre dezavantajele aduse omului modern de cele n ore consumate între patru pereți în fața micului ecran, de asemenea. Poate mai puțin s-a

vorbit despre relația biunivocă existentă între producătorul și consumatorul programului de televiziune. Deoarece, dacă în sala de cinematograf vei ajunge îmbrăcat și epuizat de emoțiile descoperirii aceluși nenorocit „bilet în plus“, care-ți dă dreptul să-ți sorbi din ochi vedeta preferată, dacă la teatru cortina se va ridica misterioasă și spectacolul, printr-o forță atât de proprie și specifică lui, va realiza în fața ochilor noștri larg deschși miracolul efectuării faptului de artă acum. aici, la liberă vedere și apreciere, alături de toate aceste fenomene și, în plus, televiziunea ni-l va prezenta și pe... vecinul de peste drum, care, întâmplat prin Piața Palatului, își va da, la solicitarea reporterului, părerea despre treburile statului. Televiziunea creează deci pe de o parte, vedeta, iar pe de alta, șterge barierele dintre acest monstru sacru și omul de pe stradă, devenit la rîndu-i, spre stupoarea și admirația vecinilor și a familiei, pentru un moment, vedetă.

Mă gîndesc la toate formele novatoare practicate de teatru ultimelor decenii. Și surprind de fiecare dată în substanța lor tocmai această tendință acută de a ieși în întîmpinarea publicului, de a contopi, interpret și consumator de artă, de a transforma actul nostru teatral din solilocviu în colocviu. În acest context, aportul televiziunii devine poate de neprețuit. Fiindcă ea creează și cultivă seară de seară în spectator, calitatea lui de participant la spectacol. Să nu ne uimească așadar exigența lui generoasă... Să nu ne surprindă deci, dacă în fața micului ecran „toți vor să joace Hamlet“.

Iar nouă iubitorilor teatrului, nu ne rămîne decît să contrazicem experiența; să dovedim acestui public credincios, că o afecțiune de care devii atât de sigur nu-și pierde niciodată din preț.

M. S.

WILHELM KEMPF

sau profunzimea discreției

Ceea ce apare esențial atunci cînd îl auzi pe acest autentic artist, ajuns la maturitatea deplină a forțelor prin care își exercită înrobitoria muzicalitate, este absența oricăror modalități exterioare, „regizorale“ în dialogul cu publicul. O postură totală, de un magnific ecou, refuzată atitor performerii ai instrumentului, îl aduce pe Wilhelm Kempff cu aerul lipsit al oricărei demonstrații, în mijlocul publicului, în fața căruia perceptibilă rămîne numai esența gravă a discursului, nu și spectacolul lui. Cu toate acestea, Wilhelm Kempff creează un spectacol de sunori. Pianistul este un tălmăcitor care vorbește ca pentru sine, obligînd, prin lipsa de emfază, prin sinceritatea cu care irumpe sonoritățile instrumentului, la o analogă stare lirică.

Nimic aventuros sau temerar în această *postură integrală* pe care interpretul și-o asumă. Riscurile subiectivității sînt reduse total prin stilul ce-l animează, prin cultura ce stă la bază, prin discreția de autentic interpret. În plus, la cei șaptezeci de ani ai săi, cîntă cu o forță juvenilă, cu o tentă modernă, cu un sunet purificat de orice cromă anunțatoare a unor maniere interpretative de acum cincizeci de ani. Sau poate autenticul nu are vîrste perisabile.

A doua oară în ultimii ani, Wilhelm Kempff ne-a impresionat prin toate aceste ca-

lități. Acum doi-trei ani, o integrală a concertelor pentru pian de Beethoven ni l-a dovedit titanic. Recent, un recital și un simfonic a proiectat o altă față — super-rafinată — din atîtea altele, cunoscute din înregistrări.

Un recital Bach, care va rămîne memorabil; o versiune, dintre cele mai frumoase din cîte se poate auzi a Concertului pentru pian și orchestră de Robert Schumann.

În momentul în care Kempff se așază la pian să cînte o piesă de Bach, creează indescrisibil o ambianță, un flux magnetic în care totul ajută parcă la concentrare, la profunzime și distincție. Fie că este vorba de acel monument de artă sonoră — *Variațiunile Goldberg* în care gîndirea muzicală și-a arătat cutezanța, și care la Kempff se dezvoltă cu o artă unică în toate registrele sensibilității, fie *Siciliana*, *Fantezia cromatică* și *Fuga* sau *Coralul din Cantata 107*, toate dobîndesc sensuri inefabile sub mîinile marelui pianist. Intellectualitatea muzicii lui Bach, dezvoltată cu evidență, este ideal expresionată prin cealaltă dimensiune, a densității psihologice, pe care partitura o comportă. Este probabil (după acest recital integral ne-am putut da seama mai bine) ca Wilhelm Kempff să fie azi cel mai ales interpret modern al lui Bach. În orice caz, luminile aruncate peste aceste majestuoase partituri bachiene au avut un sens revelator pentru noi toți.

După cîteva seri, întîlnirea cu romanticul Kempff, Concertul în la minor de Robert Schumann, cu elanurile sale născînde, a fost totdeauna cu cea mai mare claritate gesticulat, uzînd de un arsenal întreg de posibilități coloristice, de la filigranul fulgurant la granitul sonor, lipsit de duritate. Și peste toate, acea dăruire intensă, generoasă, acel joc de palete psihologice cu care ne-a învățat să-l ascultăm. Pe cînd în continuare acest dialog?

Iancu Dumitrescu